

Кияниця Є. О.

Державний торговельно-економічний університет

ФІЛЬТРАЦІЯ МЕДІЙНОГО КОНТЕНТУ ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Дана стаття присвячена вивченню складного процесу фільтрації медійного контенту, що включає сортування, відбір та обмеження доступу до інформаційних матеріалів відповідно до встановлених стандартів, етичних принципів та законодавчих вимог. У ході дослідження визначено, що фільтрація відіграє ключову роль не тільки в управлінні інформаційними потоками на медіаплатформах, а й у формуванні інформаційної політики та державотворення, зокрема через виявлення та усунення фальшивих новин і неперевіреного контенту. З етичної точки зору цей процес підтримує моральні та соціальні стандарти медіапростору, обмежуючи поширення матеріалів, що можуть провокувати насильство, дискримінацію чи ненависть. Однак фільтрація медійного контенту стикається з рядом викликів, зокрема через варіативність етичних норм в різних культурних контекстах, що може призвести до конфліктів між свободою вираження думок і необхідністю забезпечення соціальної гармонії та дотримання моральних стандартів. Тому вирішення проблеми фільтрації контенту має ґрунтуватися на комплексному підході, що включає розробку та вдосконалення законодавства, забезпечення захисту прав і свобод людини, сприяння прозорості діяльності медіа, запобігання зовнішньому впливу та розвиток критичного мислення. Окрім цього, важливу роль у підвищенні ефективності фільтрації відіграють технологічні рішення, такі як штучний інтелект і машинне навчання для виявлення дезінформації. Проте, незважаючи на потужні можливості ШІ, втручання людини є необхідним для інтерпретації культурних, соціальних і емоційних аспектів інформації, що забезпечує точніше розуміння контексту і обґрунтованість рішень. Отже, фільтрація медійного контенту постає не лише як технічний процес, але й як складний механізм, який взаємодіє з етичними, політичними та соціальними факторами, сприяючи формуванню прозорої та національно свідомої інформаційної політики.

Ключові слова: контент, медіа, інформація, фільтрація, державотворення, дезінформація, маніпуляція.

Постановка проблеми. Проблема фільтрації медійного контенту набуває особливої актуальності в умовах сучасної інформаційної динаміки, загостреної війною в Україні. Інформація сьогодні виступає не лише джерелом знань, але й потужним інструментом впливу, що активно використовується у гібридних війнах. Попри позитивну роль медіа у підвищенні обізнаності населення щодо суспільно важливих подій, вони також можуть слугувати засобом дезінформації, деморалізації населення, формуючи викривлене уявлення про реальність серед української та міжнародної аудиторії. Тож, викривлення фактів, вибіркове подання інформації та маніпулятивні технології стають засобами впливу агресора на суспільну думку, емоції та поведінку громадян, що загострює внутрішню напругу та становить загрозу національній безпеці.

Вирішення цієї проблеми полягає у впровадженні ефективних механізмів фільтрації інформаційного потоку для протидії ворожій пропа-

ганді, запобігання поширенню панічних настроїв і забезпечення суспільної стійкості. Проте надмірно жорсткі підходи до контролю можуть нести ризики обмеження свободи слова, зниження довіри до офіційних джерел інформації та посилення інформаційного вакууму. Оптимальне вирішення передбачає пошук балансу між свободою доступу до інформації та захистом державних інтересів, що вимагає комплексного підходу, включаючи вдосконалення законодавства, підвищення медіаграмотності населення та забезпечення прозорості в діяльності медіа.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування медійного контенту, його впливу на суспільство та застосування технологій гейдкіпінгу (gatekeeping) залишаються актуальними у сучасних дослідженнях, адже баланс між інформуванням суспільства та мінімізацією негативного впливу контенту є критично важливим. Однією з перших ґрунтовних праць у цьому напрямі є книга американської соціологині Г. Тач-

ман «*Making News: A Study in the Construction of Reality*», у якій детально розглянуто механізми відбору й конструювання новин редакторами та журналістами [6, с. 23]. Дослідження Г.Ганса «*Deciding What's News: A Study of CBS Evening News, NBC Nightly News, Newsweek, and Time*» також заслуговує на увагу, оскільки аналізує вплив професійних стандартів і зовнішніх чинників на формування журналістських суджень [3, с. 15]. Попри фундаментальний характер цих праць, сучасні дослідження зосереджуються на нових викликах, пов'язаних із алгоритмічною модерацією контенту. Дослідницькі групи Гарвардського університету та Массачусетського технологічного інституту вивчають, як автоматизовані системи взаємодіють із соціальними, культурними та політичними чинниками під час фільтрації вмісту. Їхні роботи показали, що алгоритмічні підходи можуть призводити до побічних ефектів, таких як пригнічення голосів меншин або некоректна класифікація культурно специфічного контенту [7].

В Україні проблеми формування та фільтрації медійного контенту є предметом активних розвідок провідних науковців та експертів, серед яких О. Волошенюк, В. Іванов, Н. Лигачева, В. Ризун, О. Тараненко, О. Чекмишев. Зазначені фахівці регулярно беруть участь у наукових заходах, організованих Інститутом журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, які охоплюють перспективні напрями дослідження українського медіаконтенту. Однією з ключових подій, під час проведення якої обговорюються нагальні питання медійного контенту в цілому – є Міжнародна конференція «Медіаосвіта в Україні: виклики та перспективи», яка фокусується на питаннях медіаграмотності та методах фільтрації інформації. Також, в рамках щорічних наукових читань на тему «Інформаційна безпека в умовах гібридної війни», постійно обговорюються механізми протидії дезінформації та маніпуляціям. Таким чином, поряд із питаннями розвитку медіаграмотності та інформаційної безпеки, дослідники висвітлюють нові підходи до формування та фільтрації медійного контенту, які набувають особливої значущості в контексті їх впливу на життєдіяльність суспільства та його інформаційне здоров'я, а також підкреслюють актуальність цієї багатовимірної проблеми, що потребує інтеграції традиційних підходів із новітніми технологіями.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз впливу фільтрації медійного контенту на інформаційну політику держави в умовах повсюдної цифровізації та інформатизації, а також визначення

ефективних механізмів фільтрації інформації для протидії дезінформації та маніпуляціям.

Виклад основного матеріалу. Спостереження за формуванням інформаційних потоків свідчить, що відбір подій і спосіб їх подання є визначальними чинниками впливу на сприйняття реальності. Особливо це стає очевидним у контексті сучасних інформаційних викликів. Наприклад, аудиторія за межами України або інших країн часто отримує інформацію, метою якої є формування заздалегідь визначеного ефекту. У таких випадках увага акцентується переважно на проблемах і негативних аспектах, що створює враження про країну як про місце суцільних криз. Однак реальна ситуація може бути значно складнішою і багатограннішою, що залишається поза увагою через вибірковість подання інформації. У той же час, особи, які перебувають у самій країні, формують своє уявлення на основі безпосереднього досвіду, що може суттєво відрізнитися від представленої у медіа картини. Така вибірковість у відборі фактів і акцентуванні на певних подіях сприяє формуванню упередженого уявлення про дійсність. При цьому маніпуляція не завжди потребує відвертої дезінформації – достатньо вдало підібраних подій, експертних коментарів або інших медійних елементів, які підтримують потрібну точку зору.

Особливу увагу слід приділити медіа, що обслуговують інтереси конкретних політичних чи ідеологічних груп, де експерти та аналітики обираються відповідно до цих медіа, а альтернативні погляди часто подаються у викривленому світі. Така практика може проявлятися через представлення двох точок зору, одна з яких виявляється як менш компетентна або слабка, що є маніпулятивним прийомом. У демократичних країнах ці методи часто реалізуються через публікації в колонках думок, де медіа просувають певні ідеологічні наративи під виглядом «особистої позиції», що дозволяє уникнути звинувачення у створенні вільних слів. Прикладом є те, як у США демократичні медіа, такі як *The New York Times* або *CNN*, зображують республіканців як некомпетентних, а республіканські медіа, такі як *Fox News* або *The Wall Street Journal*, застосовують подібну риторичку щодо демократів. В українському контексті ця практика набуває особливої значущості в умовах інформаційної війни, де вибір подій, експертів і форматів подає інформацію, здатну змінити громадську думку, яка формує соціальну єдність і політичну активність, що є основою державотворення. У такому контексті медіа можуть через маніпуляції та деформацію фактів ство-

рювати наративи, які підривають принципи державотворення та національної ідентичності, що особливо небезпечно в умовах гібридної війни. Тож, задля запобігання формування, розповсюдження і впливу таких маніпуляційних наративів та підтримки прозорості інформаційної політики яка забезпечуватиме державотворення, необхідно систематизувати і збалансувати процес фільтрації медійного контенту.

Проаналізувавши фундаментальні роботи, присвячені формуванню та регулюванню розповсюдження контенту, можна сформулювати визначення *фільтрації медійного контенту* як процесу, що включає сортування, вибір та певне обмеження доступу до інформаційних матеріалів з метою їх подальшого поширення на медійних платформах, з урахуванням встановлених стандартів, етичних принципів та законодавчих вимог. З цього визначення, також можна кристалізувати функції, що мають значний вплив на інформаційну політику та засади державотворення. Однією з таких функцій є забезпечення достовірності та актуальності інформації, що є критичним аспектом у боротьбі з дезінформацією та маніпуляцією, адже саме фільтрація дозволяє відсіяти фальшиві новини та неперевірену інформацію, яка може мати негативний вплив на суспільне сприйняття реальності та стабільність державного управління. В свою чергу, з етичної точки зору фільтрація допомагає забезпечити дотримання моральних та соціальних стандартів у медіапросторі, сприяючи обмеженню поширення контенту, який може порушувати норми поведінки, розпалювати насильство, дискримінацію чи ненависть. Однак це також створює певні складнощі, оскільки етичні норми можуть варіюватися в залежності від культурних контекстів, внаслідок чого можуть виникати конфлікти між принципами свободи вираження думок і потребою у забезпеченні соціальної гармонії та моральних стандартів. Також, політична функція фільтрації контенту набуває особливого значення в умовах сучасної інформаційної політики, адже процес фільтрації може використовуватися як інструмент політичного контролю. В таких випадках фільтрація медійного контенту може служити інструментом політичного контролю, коли влада обмежує доступ до інформації, що критикує уряд або ставить під сумнів офіційні наративи, забезпечуючи політичну стабільність або консолідацію певного режиму. Така фільтрація включає як цензурування певних повідомлень, так і запобігання поширенню контенту, що загрожує політичній безпеці [2, с. 128]. Однак цей про-

цес має подвійний характер, оскільки він також може застосовуватися для боротьби з екстремізмом та пропагандою насильства. Водночас, фільтрація медійного контенту виявляється не лише технічним процесом, а й складним механізмом, що впливає на етичні та політичні аспекти інформаційної політики, взаємодіючи з культурними, соціальними та політичними факторами, формуючи стратегії прозорості національно свідомої інформаційної політики.

Розв'язання проблеми фільтрації медійного контенту вимагає комплексного та збалансованого підходу, що враховує як безпекові, так і демократичні аспекти інформаційної політики. Важливими складовими цього підходу є декілька механізмів, зокрема:

- розробка і вдосконалення законодавства, яке повинно забезпечувати належне регулювання процесу фільтрації контенту, дотримання прав людини та свобод, а також ефективне протистояння дезінформації і маніпуляціям. В цьому контексті дуже важливим є прийняття чітких та прозорих нормативно-правових актів, спрямованих на створення балансу між необхідністю захисту суспільства від небезпечної інформації та забезпеченням основних прав людини, таких як свобода вираження думок. Також, варто вводити санкції, зокрема штрафи або блокування контенту, який порушує етичні та юридичні норми, що обмежуватимуть розповсюдження та підтримку фейкових новин чи пропагандистських матеріалів, які становлять загрозу інформаційній безпеці та суспільній стабільності [2, с. 143]. Окрім цього, необхідно посилювати діяльність незалежних регуляторних органів, які здійснюватимуть моніторинг медійного простору і забезпечуватимуть неупередженість у прийнятті рішень щодо фільтрації контенту, що дозволить уникати політичного впливу та забезпечить рівність у доступі до інформації для всіх громадян;

- прозорість діяльності медіа в межах сучасного медіаландшафту, де медіа можуть функціонувати без впливу зовнішніх деструктивних інтересів, є ключовим аспектом забезпечення їх ефективності, зокрема через відкритість фінансування, що дозволить уникнути прихованого впливу корпоративних чи політичних груп, які можуть прагнути маніпулювати громадською думкою. Саме медіа з прозорим фінансуванням мають меншу кількість до поширення замовних матеріалів та здатні давати більш об'єктивну й збалансовану інформацію. Також, підтримка незалежних медіа через державні гранти або міжнародне спів-

робітництво є елементом забезпечення якості контенту, сприяє збереженню редакційної незалежності та уникненню впливу зовнішніх політичних чи корпоративних інтересів. Саме, незалежні медіа мають більше можливостей для виявлення маніпуляцій і фальшивих новин, що підкреслюють важливу роль об'єктивної і неупередженої журналістики;

- формування культури споживання інформації, при сучасних умовах зростання обсягів контенту та розширення можливостей для маніпуляцій, стає необхідною умовою для забезпечення демократичного розвитку суспільства, адже має прямий вплив на інформаційну політику та процеси державотворення. Важливим аспектом цього процесу є стимулювання суспільного діалогу щодо відповідального використання медіа з акцентом на розумінні впливу інформації на психіку та поведінку, що дозволяє громадянам не лише оцінювати зміст отриманої інформації, але й критично ставитися до її джерел та методів подачі. Крім того, популяризація альтернативних джерел, що базуються на достовірності та фактах, сприяє формуванню більш збалансованого розуміння подій, зокрема через доступ до різноманітних та перевірених матеріалів [5, с. 128–141]. Ще одним елементом забезпечення культури споживання інформації є розвиток інфраструктури для підтримки незалежних медіа, здатних інформувати громадськість та захищати правду навіть за умов протистояння політичним чи економічним інтересам, що є важливим для стабільності та прозорості інформаційного простору;

- формування критичного мислення з метою розпізнавання фальшивих новин, маніпуляцій та пропаганди, що має важливе значення для розвитку здатності усвідомлено взаємодіяти з інформаційними потоками та зменшувати негативний вплив медіа на суспільну думку. Інтеграція реляцій медіаграмотності у шкільні та університетські програми забезпечує формування критичного мислення з раннього віку, що є основою для ефективного споживання та інтерпретації інформації. Тож, просування ініціатив, спрямованих на розвиток критичного мислення через соціальні кампанії та співпрацю з громадськими організаціями, забезпечує формування суспільства, здатного не тільки споживати, але й правильно інтерпретувати інформацію, враховуючи її контекст та можливі соціальні наслідки;

- розвиток технологічних рішень, зокрема через використання штучного інтелекту (ШІ) та автоматизованих систем для виявлення дезінфор-

мації дозволяє ефективно та оперативно виявляти загрози, пов'язані з фальсифікацією інформації. Завдяки здатності технологій ШІ виявляти патерни в інформаційному потоці, алгоритми машинного навчання дозволяють ідентифікувати фейкові новини та контент, що може нести загрозу національній безпеці, шляхом аналізу контексту, ключових слів і джерел. Однак, незважаючи на потужність ШІ, він має певні обмеження, зокрема у контексті інтерпретації культурних, соціальних та емоційних аспектів повідомлень, що робить необхідним людське втручання в процеси перевірки і верифікації інформації, забезпечуючи більш точне розуміння контексту. Комбінація технологій ШІ та людського фактора формує комплексний підхід до фільтрації медійного контенту, що в змозі підвищувати інформаційного середовища [4, с. 1094–1096].

Зважаючи на вищенаведене, варто зауважити, що розвиток технологічних рішень для боротьби з дезінформацією є важливим, але недостатньо дослідженим механізмом фільтрації медійного контенту, що безпосередньо впливає на формування інформаційної політики та державотворення. Використання машинного навчання та штучного інтелекту для виявлення маніпуляцій і фальшивих новин підвищує здатність швидко реагувати на загрози, однак інші аспекти технологій, зокрема національні платформи перевірки фактів, такі як PolitiFact у США, що займається перевіркою політичних заяв та надає прозорі оцінки їх достовірності, AFP Fact Check, міжнародна ініціатива з перевірки фактів у різних країнах, та українська платформа StopFake, яка фокусується на спростуванні фейкових новин і безпекових загроз, ще потребують подальшого дослідження. Однак, доведено, що такі платформи сприяють зниженню впливу дезінформації через активне використання широкою громадськістю, що зміцнює довіру до інформаційного простору. Крім того, механізми саморегулювання для онлайн-платформ та соціальних мереж, разом із співпрацею з міжнародними технологічними компаніями, допомагають обмежити поширення маніпулятивного контенту і сприяють підвищенню якості сучасного медійного ландшафту. Таким чином, технології для виявлення дезінформації та ініціативи з перевірки фактів є важливими елементами фільтрації медіаконтенту, які формують прозорість у медіаполітиці та сприяють збереженню національної безпеки.

Висновки. У підсумку, варто наголосити на тому, що фільтрація медійного контенту є склад-

ним і багатогранним процесом, що може відігравати як позитивну, так і негативну роль у сучасному інформаційному середовищі, адже з одного боку – вона може бути інструментом деструктивних маніпуляцій, коли її застосування спрямоване на обмеження доступу до важливої інформації або сприяє пропаганді, що підриває довіру до незалежних джерел, а з іншого – важливим елементом стратегічного управління інформаційним простором, що забезпечує безпеку громадян та стабільність демократичних процесів.

Ключовим аспектом у визначенні етичності та ефективності фільтрації є прозорість її механізмів і чіткість цілей, що стоять за її реалізацією і які спрямовані на боротьбу з дезінформацією, захист

національної безпеки та підтримку етичних стандартів у медіа. Проте, відсутність належного контролю та визначених етичних норм може призвести до негативних наслідків, таких як цензура або спотворення інформації в інтересах політичних чи економічних груп. У цьому контексті важливим є створення чітких стандартів та принципів, які регулюють процес фільтрації медійного контенту, враховуючи як інтереси безпеки, так і потреби у забезпеченні свободи інформації. Сучасні підходи до цього процесу мають включати інтеграцію технологій, таких як штучний інтелект і платформи перевірки фактів, що здатні оперативно виявляти маніпуляції та дезінформацію, але також повинні забезпечувати прозорість і підзвітність своїх дій.

Список літератури:

1. Медіаторчість в сучасних реаліях: протистояння медіатравмі. Збірник наукових праць; [укладач Чаплінська Ю.С.; літ.ред. Н.Л. Дятел] / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2020. 210 с.
2. Gillespie T. Guardians of the Internet: Platforms, Content Moderation, and the Hidden Decisions That Shape Social Media. Yale University Press. 2018. 298 p. DOI: <https://doi.org/10.12987/9780300235029>.
3. Hans G.J. Deciding What Is News: A Study of CBS Evening News, NBC Nightly News, Newsweek, and Time. Evanston: Northwestern University Press, 1979. 198 p.
4. Lazer D. et al. The science of fake news: Addressing fake news requires a multidisciplinary effort. Science № 359(6380). 2018. P. 1094–1096.
5. Nissenbaum H. Privacy in Context: Technology, Policy, and the Integrity of Social Life. Bibliovault OAI Repository, University of Chicago Press. 2010. P. 128–141.
6. Tachman, G. The Making of News: A Study in the Construction of Reality. New York: Free Press. 1978. 244 p.
7. The Centre for International Governance Innovation (CIGI). Algorithmic Content Moderation Brings New Opportunities and Risks – Centre for International Governance Innovation. URL : <https://www.cigionline.org/articles/algorithmic-content-moderation-brings-new-opportunities-and-risks> (Дата звернення: 27.01.2025).

Kyianytsia Ye. O. MEDIA CONTENT FILTERING AS A MECHANISM FOR SHAPING INFORMATION POLICYI

This article is dedicated to analyzing the complex process of media content filtering, encompassing the sorting, selection, and restriction of access to informational materials in accordance with established standards, ethical principles, and legal frameworks. The study demonstrates that media filtering plays a pivotal role not only in regulating information flows across media platforms but also in influencing the development of information policy and state-building. Specifically, it contributes to the identification and removal of disinformation and unverified content. From an ethical perspective, this process upholds moral and social standards within the media space by restricting the dissemination of materials that could incite violence, discrimination, or hatred. Filtering media content presents several challenges, particularly due to the varying ethical norms across different cultural contexts. These differences can lead to conflicts between freedom of expression and the need for social harmony and adherence to moral standards. Consequently, addressing the issue of content filtering requires a comprehensive approach. This should include the development and enhancement of legislation, the protection of human rights and freedoms, the promotion of transparency in media activities, the prevention of external influences, and the cultivation of critical thinking skills. Technological solutions, including artificial intelligence (AI) and machine learning, play a critical role in enhancing the efficiency and accuracy of media content filtering, particularly in detecting disinformation. While AI offers powerful capabilities in analyzing and identifying patterns within large datasets, human oversight remains indispensable for interpreting cultural, social, and emotional nuances within information. This human-AI collaboration ensures a more contextually informed and valid decision-making process. Consequently, media content filtering transcends being a mere technical procedure, emerging as a multifaceted mechanism influenced by ethical, political, and social dimensions. Its application contributes significantly to the establishment of a transparent and nationally conscious information policy, balancing technological innovation with the need for human judgment and cultural sensitivity.

Key words: content, media, information, filtering, state-building, disinformation, manipulation.